

عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی و دوره تصدی حسابداری

علی خلیفه شریفی*^۱، امیر مولایی^۲ و فاضل آموزگار^۳

۱. کارشناس ارشد حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد، شیراز. (نویسنده مسئول) ایمیل:

Khalife.sharifi2011@gmail.com

۲. کارشناس ارشد حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، مؤسسه آموزش عالی زند، شیراز، ایمیل: amirmoolaaie@gmail.com

۳. کارشناس ارشد حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد، شیراز، ایمیل: Fazelamoozegar@gmail.com

چکیده

هدف: یکی از موارد با اهمیتی که حسابرسان باید در رسیدگی های خود به آن توجه کنند، موضوع پولشویی است. پولشویی مشکلی جهانی است و اثرات مخربی بر شرکت ها و در نتیجه اقتصاد جامعه دارد، هدف این پژوهش بررسی عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر دوره تصدی حسابداری است.

روش: این پژوهش از منظر فرآیند اجرا، پژوهش کمی است، بدین معنا که با نگرشی عینی به جمع آوری و تحلیل داده های کمی پرداخته است. آزمون فرضیه با استفاده از یک الگوی رگرسیون صورت گرفته و نمونه آماری نیز از ۸۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۴ تا پایان سال ۱۳۹۸ تشکیل شده است.

یافته ها: یافته های پژوهش مطابق با ادبیات مطرح شده نشان می دهد که ارتباط منفی و معناداری بین عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی و دوره تصدی حسابداری وجود دارد.

نتیجه گیری: یافته های این پژوهش نشان می دهد هر چه دوره تصدی حسابداری برای شرکت بیشتر باشد از آنجا که حسابرسان تجربه و شناخت زیادی از شرکت و صاحبکار بدست می آورند و می توانند ضعف های کنترل داخلی و عدم رعایت قوانین و مقررات را به خوبی شناسایی و راهکارهای بهینه را ارائه دهد و در نتیجه با شناخت ریسک های حسابداری و انتخاب روش های حسابداری کاراتر و اثر بخش به جمع آوری بیشتر شواهد با اطمینان معقول بپردازند که این امر منجر به کاهش عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی می شود و در نتیجه نقش بازدارنده ای را به همراه خواهد داشت.

واژه های کلیدی: صورت جریان وجه نقد، ارزش شرکت، بورس اوراق بهادار تهران

مقدمه

حسابرسی به مفهوم عام کلمه یعنی رسیدگی به حساب و کتاب موسسه ها و شرکت ها، در دنیا سابقه طولانی دارد. اما حسابرسی پس از گذشت روند تکوینی به شکلی که امروز شناخته شده، یا به عبارتی حسابرسی مستقل، دارای سابقه کوتاهی است. به نظر می رسد که افزایش و تنوع نیازهای حسابرسی و مسائلی چون صنعتی شدن تکنولوژی مربوط، تفکیک مدیریت از مالکیت، بازار سرمایه و غیره حسابرسی را به شکل کنونی آن در آورده است (حساس یگانه، ۱۳۸۴). در طی دهه ۱۹۹۰، چند موسسه حسابرسی پیشرو، رویکرد حسابرسی مبتنی بر ریسک را در کسب و کارها پذیرفتند. رویکردی که مستلزم درک جامعه از صنایع الگوهای کسب و کار، راهبردها و فرآیندهای صاحبکاران است (بل و همکاران^۱، ۲۰۰۸). پژوهش‌های قبلی تاکید می‌کند که حسابرسان مستقل بر اساس الگوی ریسک حسابرسی رفتار می‌کند. به عنوان مثال آنها به گسترش آزمون‌های خود افزایش در ساعت‌های کاری حسابرسی و افزایش دوره تصدی حسابرسی برای صاحبکاران پر ریسک می‌پردازند. (کیم و فوکوکاوا^۲، ۲۰۱۳).

استانداردهای حسابرسی به عنوان مبنایی برای اظهار نظر حسابرس، آنها را ملزم می‌کند نسبت به عاری بودن صورت‌های مالی، به عنوان یک مجموعه واحد، از تحریف با اهمیت ناشی از تقلب یا اشتباه، اطمینان معقول کسب کند (کمیته تدوین استانداردهای حسابرسی، ۱۳۹۱). برای انجام این کار حسابرسان ماهیت، زمانبندی و گستره روش‌های حسابرسی را پس از بررسی دیگر عوامل، از جمله میزان ریسک تحریف با اهمیت در گزارشگری مالی برنامه ریزی می‌کنند (حبیب و همکاران^۳، ۲۰۱۷). انجمن‌های حرفه‌ای حسابداری و سازمان‌های ناظر حرفه و قانونگذار از دیرباز نگران تأثیر طول دوره تصدی بلندمدت حسابرسی یک شرکت توسط یک حسابرس بر کیفیت حسابرسی بوده‌اند.

یکی از موارد با اهمیتی که حسابرسان باید در رسیدگی‌های خود به آن توجه کنند، موضوع پولشویی است. پولشویی اثرات مخربی بر اقتصاد جامعه وارد می‌کند که از جمله می‌توان به تحریف‌های اقتصادی، بی‌ثباتی واحد پولی، آسیب‌پذیری سیستم مالی، افزایش فساد و بی‌ثباتی اقتصادی اجتماعی و در نتیجه بر شرکت‌ها و حسابرسی آنها اشاره کرد (حبیب و همکاران، ۲۰۱۷). در ایران قانونی در ارتباط با مبارزه با پولشویی وجود دارد، طبق ماده ۳۳ دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی توسط حسابرسان، حسابرسان در رسیدگی و اظهار نظر نسبت به صورت‌های مالی صاحبکار باید رعایت مفاد قانون مبارزه با پولشویی، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های مرتبط توسط صاحبکار را مطابق چک لیست دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی در شرکت‌های تجاری و موسسه‌های غیر تجاری ارزیابی و به عنوان بند مستقل در گزارش حسابرس مستقل یا بازرس قانونی در موارد آن اظهار نظر نمایند. این فرضیه بر اساس رویکرد حسابرسی مبتنی بر ریسک استوار است که حسابرس به منظور ارزیابی ریسک کلی تجاری صاحبکار، باید ریسک پولشویی آن را نیز در نظر بگیرد (حبیب و همکاران، ۲۰۱۷).

در مورد اهمیت بررسی رابطه بین عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی و دوره تصدی حسابرسی می‌توان گفت، با توجه به اینکه گزارش حسابرس در مورد رعایت یا عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی در بخش سایر الزامات قانونی و مقرراتی درج می‌گردد، همچنین در این بخش اظهار نظر حسابرس مستقل در مورد کنترل‌های داخلی و بخش‌هایی از قانون تجارت نیز قید می‌گردد، این نشان می‌دهد که این بخش از گزارش حسابرس مستقل، از اهمیت کافی برخوردار می‌باشد. از طرف دیگر مسئله پولشویی در ایران یکی از مسائل مطرح در جامعه است و اقدامات متعددی در ایران در زمینه مبارزه با پولشویی انجام گرفته است که مهمترین آنها تصویب قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۸۶ و همچنین آیین‌نامه اجرایی آن در سال ۱۳۸۸، دستورالعمل رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در حوزه نظام‌های پرداخت و بانکداری الکترونیکی در سال ۱۳۸۹ توسط شورای عالی مبارزه با پولشویی، آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی برای حسابرسان در سال ۱۳۹۲ توسط جامعه حسابداران رسمی و تصویب قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۹۷ می‌باشد (وب سایت بانک مرکزی). پس در واقع به

1 -Bell & all

2 -Kim & Fukukawa

3 -Habib & all

عبارتی می‌توان گفت بررسی و تحقیق در مورد پولشویی و این که چه کسانی قانون را در نظر می‌گیرند (از جمله حسابرسان) ، حائز اهمیت است.

این پژوهش می‌تواند به ادبیات موجود درباره عوامل تعیین کننده دوره تصدی حسابداری با بررسی عامل عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی که تاکنون مورد آزمون قرار نگرفته، کمک کند. به عبارتی هدف این پژوهش بررسی آثار اقتصادی پولشویی بر شرکت‌ها است. اگرچه ادبیات حرفه ای مربوط به پولشویی، برخی از آثار مخرب پولشویی را برشمرده است، ولی این پژوهش برای نخستین بار اثر پولشویی را بر واکنش حسابرسان، به ریسک تجاری صاحبکار و در نتیجه بر دوره تصدی حسابداری می‌سنجد.

یافته های این پژوهش می‌تواند به موسسه های حسابداری و حسابرسان به ارزیابی آگاهانه تر از ریسک تجاری صاحبکار منجر شود و همچنین به تعدیل ارزیابی آنها از دوره تصدی حسابداری کمک کند و برای شرکت ها و مدیران نیز منجر به بهبود تصمیم‌گیری‌های مالی شود. بدین ترتیب این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا دوره تصدی حسابداری برای شرکت هایی که قانون مبارزه با پولشویی را رعایت نمی‌کنند، بالاتر خواهد بود یا خیر؟

تبیین متغیرها

پولشویی

پولشویی، اقدامی مجرمانه با هدف پنهان کردن یا مبهم کردن ماهیت، منبع، محل و یا انتقال پول حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی است (حبیب و همکاران، ۲۰۱۷، مک دوول^۴، ۲۰۰۱). در تعریف دیگری پولشویی فرآیندی است که در آن پول کثیف، غیرقانونی و نامشروع در چرخه ای از مبادلات گذاره می‌شود، به طوری که پس از خروج از چرخه، قانونی و تمیز جلوه می‌دهد. به بیان دیگر، منابع سرمایه های حاصل که از راه های غیرقانونی (قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان، قاچاق انسان و اعضای بدن انسان، دزدی، رباخواری، رشوه و فساد، فرار از مالیات و تروریسم) به دست آمده اند با استفاده از ترفند مبادلات و انتقالات پیاپی، چنان مخفی نگاه داشته می‌شود که کاملاً قانونی به نظر برسد (جزایری، ۱۳۸۸). اما به دنبال پدیده پولشویی، دو مشکل عمده در زمینه اقتصاد ایجاد می‌گردد که نخست بزرگ شدن بخش غیررسمی اقتصاد و دیگری ورود پول‌های نامشروع از طریق بازارهای مالی رسمی است، که هر دو مورد اثر مخرب و مستقیمی بر بازارهای مالی کشورها خواهد داشت به گونه‌ای که حتی می‌تواند موجب نابودی بازارهای مالی یک کشور گردد (احمدی نژاد منفرد، ۱۳۸۸). نامه مرتبط با آن نیز در سال ۱۳۸۸ به تصویب رسید که اجرایی شدن قانون مبارزه با پولشویی و همچنین تأسیس شورای عالی مبارزه با پولشویی دبیرخانه اجرایی و واحد اطلاعات مالی را موجب گردید. یکی از چالش های اساسی فرا روی مبارزه با پدیده پولشویی در اقتصاد ایران، ناشناخته ماندن پدیده‌ها و آثار زیان بار آن است که باعث شده تا کنون عزمی جدی یا حساسیتی ویژه، برای رویاروی با این پدیده شوم در کشور ایجاد نشود. در سیستم حقوقی ایران قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۸۶ تصویب شد و آیین نامه مرتبط با آن نیز در شورای عالی مبارزه با پولشویی، دبیرخانه اجرایی و واحد اطلاعات مالی را موجب گردید (عباسی و رومی، ۱۳۹۷). فدراسیون بین المللی حسابداران وظیفه اصلی حسابرسان در ارتباط با مبارزه با پولشویی را به کارگیری نظارت ریسک محور از یک طرف و شناسایی مشتریان از طرف دیگر می‌داند. زنجیره ایجاد پولشویی از دیدگاه فدراسیون بین المللی حسابداران شامل فقدان یک محیط نظارتی قوی، صداقت و درستی روسا و مدیران ارشد (عدم شایسته سالاری) و همچنین یک برنامه پذیرش حسابداری مرتبط مستقل و داخلی پیرامون پولشویی است. از این رو انتظاراتی که از حسابرسان در چارچوب مبارزه با فساد پولشویی می‌رود عبارتند از: بررسی دقیق کاهش غیر مترقبه حساب های دریافتی از طریق سوخت مطالبات و وصول مطالبات خارج از صورتهای مالی، بررسی نحوه واگذاری مناقصات بدون تشریفات مناقصه و برخلاف روش های مرسوم و متداول قانونی و یا واگذاری مناقصات با زد و بند، بررسی پرداخت وجه از شرکت به اشخاص یا نهادهایی که در ارتباط با فعالیت شرکت نمی‌باشند، معرفی مشتریان خاص بوسیله یک همکار یا یک موسسه مالی خارجی مستقر در کشوری که به

تولید و قاچاق مواد مخدر و اسلحه و حفظ اسرار بانکی شهرت دارد، بررسی انجام معاملاتی که تعیین هویت طرفین معامله مشکل باشد و بررسی انجام معاملات ارزی با حجم بالا و در شکل نامتعارف (دهقان، ۱۳۹۲).

دوره تصدی حسابرسی

دوره تصدی حسابرسی پدیده تعویض حسابرسی به عنوان ابزاری در جهت تقویت استقلال حسابرسی و بهبود کیفیت حسابرسی ابتدا از سوی دانشگاهیان مطرح شد و سپس در کانون توجه حرفه حسابداری و عموم جامعه قرار گرفت. صاحب نظران حرفه حسابداری چند دهه است که نیاز به چرخش یا تعویض حسابرسی را مطرح کرده اند اما بعد از رسوایی های مالی شرکت هایی نظیر انرون و ورلدکام این موضوع به یکی از مباحث مهم دولت ها و ارگان های ملی نظیر کارگروه اتحادیه اروپا، انجمن حسابداران رسمی آمریکا و کمیسیون بورس اوراق بهادار نیز تبدیل شده است. افزایش توجه به موضوع استقلال حسابرسان و قدرت حرفه ای حسابرسی مستقل باعث شده است تا در سال های اخیر پدیده تعویض حسابرسی به زمینه مهمی در تحقیقات و مباحث حرفه ای تبدیل شود (رجبی، ۱۳۸۵).

علاوه بر این، قانون چرخش اجباری حسابرسان و محدود کردن دوره تصدی آنها، در برخی کشورها تصویب شد. به عنوان مثال، می توان به تصویب قانون ساربینز- آکسلی در جوالی ۲۰۰۲ اشاره کرد. بخش ۲۰۳ این قانون، مؤسسات حسابرسی را ملزم می کند شریکان و مدیران خود را بعد از پنج سال پی در پی کار حسابرسی برای یک صاحبکار تغییر دهند. الزام سازمان بورس و اوراق بهادار ناشی از نگرانی دست اندرکاران و مسئولان بازار سرمایه تهران به تغییر حسابرسی شرکت ها است. بنابر تبصره ۲ ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس مصوب ۸۶/۵/۸ شورای عالی بورس، مؤسسات حسابرسی مجاز نیستند بعد از گذشت چهار سال، دوباره سمت حسابرسی مستقل و بازرسی قانونی شرکت واحدی را بپذیرند (قانون بازار سرمایه).

لیدی^۵ (۲۰۰۵)، بیان می کنند طول دوره تصدی حسابرسی ممکن باعث ایجاد حس خودباوری شناختی در حسابرسی نسبت به صاحبکار شده و این باعث شود که حسابرسان به جای ارزیابی و بررسی موارد ادعا شده توسط مدیریت در صورت های مالی به پیش بینی نتایج ارزیابی پرداخته، از روش های رسیدگی عادی و تکراری ناکارآمد استفاده کنند؛ (۴) دوره بلندمدت تصدی حسابرسی ممکن است منجر به ایجاد روابط نزدیک دوستانه بین حسابرسی و مدیریت صاحبکار شده به نحوی که باعث وابستگی روحی شده و در عمل منجر به تعارض منافع برای حسابرسی شده، استقلال حرفه ای حسابرسی را مخدوش سازد.

مبانی نظری

بر طبق تحقیق سیناسون^۶، جونز و شلتون^۷ (۲۰۰۱) دوره تصدی، مدت زمان رابطه حسابرسی با مشتری است. مدت زمان دوره تصدی حسابرسی ممکن است بر استقلال حسابرسی در واقع یا به ظاهر تاثیر بگذارد. کمیته اجرایی کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا به این مساله اشاره کرده است که حسابرسی که فاقد مبنای قوی تجربه در مورد نوع تجارت، عملیات و سیستمهای شرکتهای تحت حسابرسی باشد احتمال بروز مشکلات بطور بالقوه افزایش می یابد. دوره تصدی به مدت زمان دوره هایی اشاره دارد که حسابرسی اقدام به بررسی واحد تجاری میکند در حالی که بر طبق نظر لیدی (۲۰۰۹) دوره تصدی، مدت زمان رابطه همکاری حسابرسی با مشتری می باشد حسابرسی که مدت زمان بیشتری با صاحبکار خود قرارداد داشته باشد (مدت زمان تصدی طولانی تر)، باعث خواهد شد که شناخت بیشتری نسبت به صاحبکار پیدا کرده و تخصص او در صنعت خاص افزایش یافته که در نهایت منجر به افزایش کیفیت خدمات حسابرسی ارائه شده خواهد.

پدیده تصدی حسابرسی باعث مطرح شدن استدلال های از سوی مخالفان و موافقان این پدیده گردید. موافقان تصدی کمتر حسابرسی، تأکیدشان بر جنبه استقلال حسابرسی و نگاهی تازه به حسابرسی است که ادعا میکنند در رابطه های طولانی مدت

5 - Li, D

6 - Stinson

7 - Jones & Shelton

حسابرسی و صاحبکار خدشه دار میشوند. از سوی دیگر مخالفان تغییر حسابرس بر ضعف اطلاعاتی حسابرس در مدت کوتاه تصدی حسابرسی تأکید کرده و معتقدند چرخش اجباری باعث به وجود آمدن ضعف اطلاعاتی حسابرس و در نتیجه، باعث افزایش عدم تقارن اطلاعاتی بین حسابرس و صاحبکار و کاهش کیفیت حسابرسی میشود (سجادی و دلفی، ۱۳۹۰).

نتایج تحقیقات از نمونه گیری های به عمل آمده نشان میدهد که، سی درصد از شرکت هایی که دارای دعاوی حقوقی هستند دوره تصدی حسابرسی آنها ۴ سال یا کمتر بوده است. عدم آشنایی حسابرس با صاحبکار ممکن است هشدارهایی برای حسابرسان به وجود آورد که این هشدارها باعث میشوند تا حسابرس در کار خود از ریسک بالقوه حسابرسی اجتناب کنند بنابراین آنها ممکن است برخی مبادلات را محافظه کارانه تر گزارش کنند یا آزمون ها را افزایش دهند. در مقابل تصدی بیشتر موجب افزایش آشنایی شده و استقلال حسابرسی را کاهش میدهد. به علاوه اعتماد بیش از حد حسابرسان به مدیریت پس از کار کردن طولانی مدت، آنها را نیمه آگاه میکند (مور و لوونستین^۸، ۲۰۰۴).

پولشویی می تواند دوره تصدی حسابرسی را به دو صورت تحت تاثیر قرار داده است. نخست از طریق از بین بردن کیفیت گزارشگری مالی است که در بسیاری از پژوهش های حسابداری و مالی، کیفیت گزارشگری مالی میزان صداقت مدیران در ارائه اطلاعات منصفانه و حقیقی برای تصمیم گیرندگان تعریف شده است (راجگوپال و وینکتچالم^۹، ۲۰۱۱). مایترا و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۷) بیان می کند که اعضای کمیته حسابرسی و هیئت مدیره شرکت ها به دنبال کاهش احتمال گزارشگری مالی متقلبانه هستند و با استفاده از حسابرسی با کیفیت بالا، به دنبال دستیابی به این هدف هستند. در این زمینه حبیب و همکاران (۲۰۱۷) نیز استدلال می کنند، حسابرسان باید از امکان اقدامات غیرقانونی که می تواند آثار غیر مستقیمی بر صورت های مالی بگذارد، آگاهی داشته باشند و آنها همانند گزارش های تحریک شده ناشی از فعالیت های متقلبانه، باید به دنبال کشف و گزارش تحریف هایی باشند که از این اقدام های غیرقانونی شکل می گیرد. از طرفی مورفی و تارک^{۱۱} (۲۰۱۶) با چشم اندازی اقتصادی در مورد انگیزه های حسابرسان برای گزارش پولشویی بیان می کنند، حسابرسان تقلب و اقدامات غیرقانونی مدیران را برای پیشگیری از این که اعتبارشان از دست برود، گزارش می کنند و به طراحی برنامه برای کشف تقلب های با اهمیت می پردازد. در واقع حسابرسان نگران از دست دادن اعتباری هستند که در صورت آشکار شدن پولشویی و قصور حسابرس در کشف و گزارش آن، ممکن است از دست برود. یونسکو^{۱۲} (۲۰۱۷) حسابرس با آگاهی ایشان از خسارت های ناشی از تقلب و فساد در گزارشگری مالی که می تواند به پولشویی نیز مربوط باشد تأثیر می پذیرد بدین صورت می توان اظهار داشت پولشویی باعث افزایش ریسک مرتبط با تحریفات مالی می شود در نتیجه به تلاش و دوره تصدی حسابرسی بیشتر منتج می شود.

عامل موثر دوم، تقویت ریسک حسابرسی در مواردی غیر از کیفیت گزارشگری مالی است. پولشویی می تواند با افزایش ریسک تجاری صاحبکار، باعث افزایش دوره تصدی حسابرسی شود (حبیب و همکاران، ۲۰۱۷). بنا به تعریف رنه دف^{۱۳} (۲۰۰۸) ریسک تجاری، ریسک ناشی از زیان مالی با تغییر در محیط رقابتی است یا میزان گذر زمان است که شرکت خود را با تغییرات سازگار می کند. در تعریفی دیگر آرنس و لوبیک^{۱۴} (۲۰۰۰) ریسک تجاری صاحبکار را ریسکی تعریف می کنند که حسابرس یا موسسه حسابرسی به دلیل ارتباط با صاحبکار متحمل خواهد شد، حتی اگر گزارش حسابرسی برای صاحبکار تعدیل نشده باشد. بل و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهش خود بیان می کنند که ارزیابی حسابرس از ریسک تجاری صاحبکار بسیار حائز اهمیت است و این ارزیابی بر دوره تصدی حسابرس تاثیر می گذارد و موسسه حسابرسی به دلیل ارتباط با صاحب کارم را متحمل خواهد شد حتی اگر گزارش حسابرسی برای صاحب کار تعدیل نشده باشد همکاران ۲۰۰۸ در پژوهشی بیان می کنند که ارزیابی حسابرس از ریسک تجاری ساعت کار بسیار حائز اهمیت است و این ارزیابی بر دوره تصدی حسابرس تاثیر

8 -Moore & Loewenstein

9 -Rajgopal & venkatachalam

10 -Mitra & all

11 -Murghy & Turek

12 -Ionesco

13 -Rune Doff

14 - Arens & Loebbecke

می‌گذارد و همچنین کارایی و اثربخشی کار حسابرس نیز احتمالاً متأثر از ارزیابی حسابرس از ریسک تجاری صاحبکار خواهد بود. در واقع حسابرسان احتمالات صاحبکارانی را که قانون مبارزه با پولشویی را رعایت نمی‌کنند پر ریسک تر در نظر می‌گیرند و رفتار مدیران را متأثر از این عدم رعایت قوانین در نظر می‌گیرند (حبیب و همکاران، ۲۰۱۷). طبق پژوهش‌های پیشین از جمله (هیلاری و های^{۱۵}، ۲۰۰۹: مک گویر و همکاران^{۱۶}، ۲۰۱۲) اگر حسابرسان احساس کنند که مدیران تمایل بیشتری به انجام رفتارهای نامناسب مانند فعالیت‌های مربوط به پولشویی دارند، این عامل سبب می‌شود که شک و تردید حرفه‌ای بیشتری را در نظر بگیرند تا ریسک دعوای قضایی و همچنین ریسک از دست دادن شهرت خود را در این موارد کاهش دهند. سیندروری و پترویک (۲۰۱۸) نیز بیان می‌کنند با آگاهی حسابرس از امکان خطای تقلب یا فساد و یا پولشویی، که می‌تواند بر صورت‌های مالی تاثیر بگذارد، ارزیابی قبلی حسابرسی از ریسک تعدیل می‌شود و رویه‌های اضافی طراحی می‌شود. اگر شک حسابرس برطرف نشود، حسابرس با هماهنگی با مدیریت، اثر آن را بر گزارش خود اعمال می‌کند. پرت و استیک^{۱۷} (۱۹۹۴) نیز در این زمینه بیان می‌کنند که حسابرسان با بررسی وضعیت مالی صاحبکار، ملاحظات و ارزیابی خود را از ریسک دعوای حقوقی صاحبکار در نظر می‌گیرند و بر اساس آن به برنامه‌ریزی و تعیین دوره تصدی حسابرسی خود می‌پردازد. به عبارتی دوره تصدی حسابرسی که حسابرسان از صاحبکاران دریافت می‌کنند، منعکس کننده میزان شواهد حسابرسی جمع‌آوری شده و مبلغ اضافی برای پوشش ریسک دعوای حقوقی است. تیلور و سیمون^{۱۸} (۱۹۹۹) نیز استدلال می‌کنند که در مقابل افزایش زیان ناشی از دعوای حقوقی علیه حسابرسان باید کیفیت خدمات حسابرسی و دامنه رسیدگی بیشتر شود. از سوی دیگر حسابرسان نیز در ازای گسترش عملیات حسابرسی، دوره تصدی حسابرسی بیشتری را درخواست می‌کنند.

پیشینه پژوهش

عزیز خانی و آقاییگی (۱۳۹۲)، نیز در پژوهشی به بررسی چگونگی ارتباط میان حق الزحمه حسابرسی و حسابرسی نخستین و سنوات بعدی دوره تصدی حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داده حق الزحمه حسابرسی نخستین بالاتر از حق الزحمه حسابرسی سال‌های آینده دوره تصدی حسابرسی است. بنابراین، می‌توان گفت پولشویی با افزایش ریسک تجاری صاحبکار و ریسک حسابرسی همراه است و نیاز است که پیش از اشتغال به کار، ریسک تجاری صاحبکار بررسی شود، کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۱)، رابطه بین دوره تصدی حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری را بررسی کردند. جامعه آماری پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بوده، که بر اساس شرایط در نظر گرفته شده برای انتخاب نمونه، ۲۶۰ سال شرکت طی دوره ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ انتخاب گردید. نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد که بین اقلام تعهدی اختیاری و دوره تصدی حسابرس در کلیه شرکتهای مورد مطالعه رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. انارکی (۱۳۹۱) در پژوهشی اثرات مبارزه با پولشویی بر جذب منابع در سیستم بانکی و افزایش اعتماد اجتماعی مشتریان را مورد بررسی قرار داد. وی با استفاده از روش پرسشنامه‌ای به این نتیجه رسید که روش‌های به کارگیری برای مبارزه با پولشویی یا پیشگیری از آن می‌تواند موجبات رشد سپرده‌های مشتریان و در نهایت افزایش اعتماد اجتماعی آنها را فراهم نماید. پایان‌نامه‌ای نیز تحت عنوان بررسی و تحلیل مبارزه با پولشویی در بورس اوراق بهادار ایران توسط آزادی (۱۳۸۹) انجام گردید. هدف پژوهش بررسی میزان شناخت فعالان بازار سرمایه از پدیده پولشویی بود نتایج ناشی از فرض آزمون‌تی استیودنت (برابری امتیازات معامله‌گرها و مدیران شرکت‌های کارگزاری) میانگین امتیازات معامله‌گرها از میانگین امتیازات مدیران بیشتر بوده و شناخت فعالان بازار سرمایه از پدیده پولشویی در حد قابل قبولی بیش از ۵۰ درصد میباشد. به عبارتی فعالان بازار سرمایه و اوراق بهادار در حد معمول آموزش دیده‌اند و شناخت آنها از پولشویی در حد قابل قبولی می‌باشد.

15 - Hilary & Hui

16 -Mcguire & all

17 -Pratt & Stice

18 -Taylor & Simon

نمازی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی به بررسی رابطه بین اندازه حسابرسی و دوره تصدی حسابرسی و مدیریت سود پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در بررسی جداگانه متغیرهای مستقل (اندازه حسابرسی و دوره تصدی حسابرسی) با مدیریت سود، محققین رابطه مثبت و معنی داری بین مدیریت سود و دوره تصدی حسابرسی را نتیجه گیری نمودند.

اسپریدون و همکاران^{۱۹} (۲۰۱۹) به بررسی انواع ریسک تقلب و روش های طرح ریزی آن در بانک‌های تجاری یونان پرداختند. آنها با استفاده از روش پرسشنامه‌ای و پرسش از مدیران میانی و حسابرسان داخلی بانک‌ها، که به اعتقاد آنها در موقعیت مناسبی برای پاسخ به سوالات مورد نظر قرار داشتند، به پژوهش پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که جعل، رشوه و پولشویی، مهمترین شکل های ایجاد ریسک تقلب هستند. از طرفی کوتابیس و تی

حبیب و همکاران (۲۰۱۷) دریافته‌اند، اگر حسابرسان احساس کند که مدیران تمایل بیشتری به انجام رفتارهای نامناسب مانند فعالیت‌های مربوط به پولشویی دارند، این عامل باعث می‌شود که تردید حرفه ای بیشتری در نظر بگیرند، به طوری که تلاش‌های حسابرسی خود را افزایش می‌دهند و در نهایت نیز حق الزحمه بیشتری را مطالبه می‌کنند.

چن و همکاران^{۲۰} (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی گزارشگری مالی حسابرسی شده و افشای داوطلبانه مسئولیت های اجتماعی پرداختند. آنها با نگاهی از جانب عرضه کننده خدمات حسابرسی بیان می‌کنند که حسابرسان برای بالا بردن کیفیت حسابرسی باید با مدیران صاحبکار، جلسات منظم و کاملی داشته باشند تا به اطلاعات مربوط به ریسک های حقوقی و تجاری صاحبکار دست یابند. آنها همچنین بیان می‌کنند که حسابرسان بر اساس ارزیابی این اطلاعات آستانه ای از ریسک حسابرسی را می‌پذیرد و هر چه ریسک حسابرسی بالاتر شود، اقدامات و فرآیند های حسابرسی بیشتری باید انجام بگیرد.

رینگ و سلطانی^{۲۱} (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان نقش حسابرسی در مبارزه با پولشویی به بررسی نگرش حسابرسان سوئدی در خصوص مبارزه با پولشویی پرداختند آنها برای تجزیه و تحلیل آماری داده های جمع آوری شده از روش ضریب همبستگی پیرسون استفاده کردند نتایج پژوهش نشان دهنده این بود که تقریباً از پاسخ‌دهندگان احساس می‌کردند نقش پیشگیرانه در مبارزه با پولشویی دارند.

دان لی (۲۰۱۰)، با انجام تحقیقی در رابطه با دوره تصدی حسابرسی و ارتباط آن با گزارشگری محافظه کارانه به این نتیجه رسید که در شرکتهای بزرگ و شرکت های کوچکی که از سوی حسابرسی کنترل و مراقبت میشوند این ارتباط مثبت است اما در مورد شرکتهای کوچک و شرکتهایی که از سوی حسابرسی مراقبت شدید نمیشوند این ارتباط منفی است.

سامیس^{۲۲} (۲۰۰۹) نیز بیان کردند تمامی بانک های یونانی که دارای نظام راهبری شرکتی و کنترل داخلی هستند، رویکرد حسابرسی مبتنی بر ریسک در آنجا اعمال می‌شود و توسعه طرح های حسابرسی بر اساس ریسک صورت می‌گیرد. پس در واقع می‌توان اظهار داشت جرائمی مانند پولشویی می‌تواند بر کار حسابرسی تاثیر بگذارد.

فردیناند^{۱۲} (۲۰۰۹)، در پژوهشی با عنوان تأثیر دوره تصدی حسابرسی و تخصص در صنعت حسابرسی بر روی کیفیت سود به این نتیجه رسیدند که هرگاه تخصص در صنعت حسابرسی پایین باشد، در آن صورت رابطه بین دوره تصدی حسابرسی طولانی تر و کیفیت بالاتر سود، قویتر خواهد بود و برعکس. از این رو فرضیه پژوهش به این صورت مطرح می‌شود که:

فرضیه. عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر دوره تصدی حسابرسی اثر منفی و معناداری دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف پژوهش تحلیلی (از نوع همبستگی) است، از منظر نتیجه ی اجرا، پژوهش بنیادی است که با هدف آزمودن نظریه ها و گسترش دانش موجود انجام می‌گیرد. این پژوهش از منظر فرآیند اجرا، پژوهشی کمی است بدان معنا که با نگرشی عینی به تجزیه و تحلیل داده های کمی پرداخته است. جامعه آماری پژوهش تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدا تاکنون است. به منظور انجام پژوهش، نمونه آماری از شرکت های پذیرفته شده در بورس

19 -Spyridon & all

20 -Chen & all

21 -Ring & all

22 -Koutoupis & Tsamis

اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ به دلیل الزامی شدن ارائه گزارش حسابرس مستقل در مورد قانون مبارزه با پولشویی در این دوره ی زمانی با در نظر گرفتن معیارهای زیر و بر اساس شیوه غربالگری انتخاب شده است.

۱- همه اطلاعات مورد نیاز در ارتباط با شرکت ها از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ در دسترس باشند.
 ۲- شرکت های واسطه گری و سرمایه گذاری مالی و شرکت های بیمه به سرعت ماهیت متفاوت فعالیت آنها در مقایسه با سایر شرکت ها نباشند.

۳- پایان سال مالی شرکتها طی سال های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ تغییر نکرده باشد.

۴- شرکتها در طی سالهای پژوهش وقفه معاملاتی بیش از سه ماه نداشته باشند.

برای آزمون فرضیه ها از داده های بورس اوراق بهادار تهران استفاده شد و صورت های مالی شرکت ها و سایر اطلاعات لازم از جمله گزارش حسابرس مستقل از وب سایت کدال و همچنین از نرم افزار ره آورد نوین استفاده شد و در مورد رده های کیفی موسسه های حسابرسی از وب سایت جامعه حسابداران رسمی استفاده شد. با عنایت بر معیارهای فوق نمونه انتخابی مشتمل بر ۸۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شد.

الگوی پژوهش بر اساس پژوهش چی چنگ و همکاران^{۲۳} (۲۰۱۶) به صورت زیر است:

$$TENURE_{it} = \alpha_0 + \beta_1 FAML_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 DR_{it} + \beta_4 CA_{it} + \beta_5 GROW_{it} + \beta_6 LCW_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 RE_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته

دوره تصدی حسابرس (TENURE): حسابرسی که مدت زمان بیشتری با صاحبکار خود قرارداد داشته باشد (مدت زمان تصدی طولانی تر)، باعث خواهد شد که شناخت بیشتری نسبت به صاحبکار پیدا کرده و تخصص او در صنعت خاص افزایش یافته که در نهایت منجر به افزایش کیفیت خدمات حسابرسی ارائه شده خواهد شد. مایرز و همکاران^{۲۴} (۲۰۰۳) بیان می کنند، در صورتی که در طی دوره پژوهش ۷ ساله، حسابرس بیش از ۴ سال، حسابرس شرکت صاحبکار بوده باشد، مقدار متغیر مجازی دوره تصدی حسابرس برابر با یک و در غیر این صورت مقدار آن برابر با صفر در نظر گرفته می شود.

متغیر مستقل

عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی (FAML): در شرکت هایی که قانون مبارزه با پولشویی رعایت نمی شود و حسابرس در گزارش خود به این موضوع اشاره می کند عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر در نظر گرفته می شود. اطلاعات این متغیر از گزارش های حسابرس شرکت، استخراج شده است.

متغیرهای کنترلی

اندازه (SIZE): برابر با لگاریتم کل دارایی ها است اطلاعات این متغیر با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین استخراج شده است. اهرم مالی (DR): از نسبت کل بدهی ها بر کل دارایی ها حاصل می شود. اطلاعات این متغیر با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین استخراج شده است.

نسبت دارایی های جاری به کل دارایی ها (CA): از نسبت دارایی های جاری به کل دارایی ها به دست می آید. اطلاعات این متغیر با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین استخراج شده است.

نرخ رشد فروش (GROW): درصد نرخ رشد درآمد فروش شرکت در هر سال نسبت به سال قبل است (تفاوت فروش سال جاری و سال قبل تقسیم بر فروش سال قبل). اطلاعات این متغیر با استفاده از ارقام صورت های مالی استخراج شده است.

23 -Chi cheng & all

24 - Myers & all

ضعف در کنترل داخلی (LCW) : شرکت هایی که حسابرس مستقل در گزارش خود به عدم کفایت کنترل های داخلی آنها اشاره کرده است، عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر در نظر گرفته می شود. اطلاعات این متغیر از گزارش های حسابرسی شرکت، استخراج شده است.

زیان (LOSS) : اگر شرکت سال جاری، سال قبل یا دو سال قبل از آن زیان داشته باشد برابر با عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر می پذیرد، اطلاعات این متغیر با استفاده از ارقام صورتهای مالی استخراج شده است.

ارائه مجدد صورتهای مالی (RE) : اگرچه شرکت از سال ماهیت جدید ارائه داشته باشد عدد ۱ و در غیر این صورت مقدار صفر منظور می شود اطلاعات این متغیر با استفاده از صورت های مالی استفاده شده است .

یافته های پژوهش

آمار توصیفی

در جداول شماره ۱ آمار توصیفی نشان می دهد که پارامترهای توصیفی برای هر متغیر به صورت مجزاست. این پارامترها عمدتاً شامل اطلاعات مربوط به شاخص های مرکزی، مهم ترین شاخص مرکزی میانگین است برای مثال میانگین متغیر دوره تصدی حسابرسی برابر است با ۰/۴۱۶۹ است که نشان می دهد بیشتر داده های مربوط به این متغیر حول این نقطه تمرکز یافته اند. میانه یکی دیگر از شاخص های مرکزی است که وضعیت جامعه را نشان می دهد. همان گونه که در نگاره (۱) مشاهده می شود، میانه متغیر اهرم مالی برابر با ۰/۶۲ که نشان می دهد نیمی از داده ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. به طور کلی، مهم ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای متغیر اندازه شرکت برابر ۰/۵۸ است که نشان می دهد در بین متغیرهای پژوهش، اندازه شرکت و نسبت دارایی های جاری به کل دارایی ها به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میزان پراکندگی هستند. همچنین، لازم به توضیح است به منظور اجتناب از تاثیر داده های پرت بر نتایج تحقیق، کلیه داده های پرت متغیرها در سطح یک درصد حذف شده اند.

جدول شماره ۱: آمار توصیفی متغیرهای کمی پژوهش

نام متغیر	نماد	بیشینه	کمینه	میانه	میانگین	انحراف معیار
دوره تصدی حسابرسی	TENURE	۱	۰	۰	۰/۴۱۶۹	۰/۴۹۸۴
اندازه	SIZE	۱۵/۳۲	۱۱/۸۵	۱۳/۹۰	۱۲/۴۲	۰/۵۸
اهرم مالی	DR	۱/۶۲	۰/۲۸	۰/۶۲	۰/۶۵	۰/۲۴
نسبت دارایی های جاری به کل دارایی ها	CA	۰/۹۸	۰/۲۴	۰/۷۳	۰/۶۸	۰/۲۳
نرخ رشد فروش	GROW	۲/۲۴	-۰/۹۱	۰/۱۷	۰/۱۴	۰/۴۳

در جداول شماره ۲ به ترتیب آمار توصیفی متغیرهای کیفی پژوهش نشان می دهد که در بیش از ۶۱ درصد از موارد قانون مبارزه با پولشویی رعایت نشده است و همچنین نزدیک به ۳۹ درصد از موارد قانون مبارزه با پولشویی رعایت شده است.

جدول شماره ۲: آمار توصیفی متغیرهای کیفی پژوهش

نام متغیر	نماد	وجود		عدم وجود		جمع
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	
عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی	FAML	۲۶۵	۶۱/۲۴	۱۶۵	۳۸/۷۶	۴۳۰
زیان	LOSS	۹۲	۲۴/۹۲	۳۳۸	۷۵/۰۸	۴۳۰
ضعف در کنترل داخلی	LCW	۲۱۲	۵۱/۶۲	۲۱۸	۴۸/۳۸	۴۳۰
ارائه مجدد صورت های مالی	RE	۲۶۸	۶۸/۴۹	۱۶۲	۳۱/۵۱	۴۳۰

در یک معادله رگرسیون چند متغیره، چنان چه هیچ رابطه ای میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل و کنترلی وجود نداشته باشد. باید تمامی ضرایب متغیرهای مستقل و کنترلی در معادله، مساوی صفر باشند. از این رو، معنادار بودن معادله رگرسیون مورد آزمون قرار گیرد. این کار با استفاده از آماره F انجام می شود (عباسی نژاد؛ ۱۳۸۰: ۸۹). همان طور که در جدول شماره ۳ ملاحظه می شود، مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره ($P\text{-Value} < 0.05$)، بیانگر این است که فرضیه H_0 که همان معنادار نبودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود. به عبارت دیگر، مدل رگرسیون برازش شده معنادار است و خطی بودن مدل تایید می شود. ضریب تعیین، معیاری است که قوت رابطه میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل و کنترلی را تشریح می کند. مقدار این ضریب، در واقع مشخص کننده آن است که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مدل توضیح داده می شود. در این مدل، ضریب تعیین ۰/۷۲ است. یعنی؛ تقریباً ۷۲٪ از تغییرات دوره تصدی حسابرسی، توسط عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی، اندازه شرکت، نسبت بدهی، نرخ رشد فروش، نسبت دارایی های جاری به کل دارایی ها، ضعف در کنترل داخلی، زیان و ارائه مجدد صورتهای مالی قابل توضیح هست. افزون بر این، نتایج حاصل از بررسی خود همبستگی جملات خطا با استفاده از آماره دوربین واتسون نیز، با توجه به این که عدد مربوط به دوربین واتسون برابر با ۱/۹۷ است، بنابراین مدل فاقد خودهمبستگی می باشد.

جدول شماره ۳: نتایج آزمون الگو

نام متغیر	نماد	ضریب	انحراف معیار	آماره تی	سطح معناداری	هم خطی VIF
عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی	FAML	-۰/۰۴۶۳	۰/۰۲۰۸	-۲/۲۲۶۲	۰/۰۱۶۳	۱/۰۸۸۱
اندازه شرکت	SIZE	-۰/۹۸۲۵	۰/۳۴۸۱	-۲/۸۲۲۴	۰/۰۰۵۰	۱/۰۹۱۰
نسبت بدهی	DR	۰/۴۹۹۷	۰/۰۹۷۷	۵/۱۱۲۴	۰/۰۰۰۰	۱/۰۳۱۷
نرخ رشد فروش	GROW	۰/۰۵۴۳	۰/۰۱۷۷	۳/۰۶۶۱	۰/۰۰۲۲	۱/۰۸۸۱
نسبت دارایی های جاری به کل دارایی ها	CA	-۰/۴۲۵۹	۰/۰۶۵۸	-۶/۴۶۸۲	۰/۰۰۰۰	۱/۰۲۱۴
ضعف در کنترل داخلی	LCW	-۰/۰۱۹۳	۰/۰۲۷۶	-۰/۶۹۹۱	۰/۲۸۴۹	۱/۰۱۷۵
زیان	LOSS	-۰/۷۴۰۱	۰/۱۰۵۲	-۷/۰۳۱۵	۰/۰۰۰۰	۲/۸۴۷۶
ارائه مجدد صورتهای مالی	RE	۰/۲۵۶۵	۰/۰۹۴۰	۲/۷۲۷۱	۰/۰۰۶۵	۱/۱۶۸۳
ضریب تعیین		۰/۷۲	آماره F فیشر			۲/۱۴۱۸
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۶۹	سطح معناداری آماره F			۰/۰۰۰۰
آماره دوربین واتسون ۱/۹۷						

تعیین وجود هم خطی: هم خطی وضعیتی است که نشان می دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. اگر هم خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و ممکن است با وجود بالا بودن R^2 مدل از اعتبار بالایی برخوردار نباشد. با توجه به ستون آخر جدول شماره ۳ مقدار VIF برای کلیه متغیرهای مستقل کمتر از ۱۰ ($VIF < 10$) می باشد. بنابراین بین متغیرهای مستقل هم خطی وجود ندارد. لذا مدل برازش شده دارای اعتبار می باشد. ستون ضرایب، نشان دهنده میزان تغییر در متغیر وابسته به ازای تغییری معادل یک واحد در متغیرهای مدل است، که هر چه قدر مطلق آن بزرگ تر باشد، رابطه قوی تر متغیر وابسته و متغیرهای مدل را نشان می دهد. با توجه به نتایج

حاصل از بررسی ضرایب متغیرها در جدول شماره ۳، ملاحظه می شود که سطح معناداری آماره (P-Value) مربوط به متغیر مستقل کمتر از ۰/۰۵ است و این بدان معناست که بین عدم رعایت مبارزه با پولشویی و دوره تصدی حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که ضریب این متغیر ۰/۰۴۶۳- می باشد این رابطه منفی می باشد. بنابراین، با توجه به وجود رابطه معنادار بین عدم رعایت مبارزه با پولشویی و دوره تصدی حسابرسی، فرضیه این پژوهش قبول می شود.

بحث و نتیجه گیری

حسابرسی اعتباربخشی به گزارشگری مالی و اعتمادسازی برای استفاده کنندگان صورتهای مالی است و در مقابل منافع اقتصادی حسابرسی نیز از طریق دوره تصدی حسابرسی تامین می شود. یکی از موارد با اهمیتی که حسابرسان باید در رسیدگی های خود به آن توجه کنند، موضوع پولشویی است. پولشویی مشکل جهانی است و اثرات مخربی بر اقتصاد جامعه وارد می کند که از جمله می توان به تحریف های اقتصادی، بی ثباتی واحد پولی، آسیب پذیری سیستم مالی، افزایش فساد و بی ثباتی اقتصادی، اجتماعی و در نتیجه بر شرکتها و حسابرسی آنها اشاره کرد. در ایران قانونی در ارتباط با مبارزه با پولشویی وجود دارد، طبق ماده ۳۳ دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی توسط حسابرسان، حسابرسان در رسیدگی و اظهار نظر نسبت به صورتهای مالی صاحبکار باید رعایت مفاد قانون مبارزه با پولشویی، آیین نامه و دستورالعمل های مرتبط توسط صاحبکار را مطابق چک لیست دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی در شرکتهای تجاری و موسسه های غیر تجاری ارزیابی و به عنوان بند مستقل در گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی در موارد آن اظهار نظر نماید.

هدف این پژوهش، بررسی تاثیرگذاری عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی بر دوره تصدی حسابرسی بود. یافته های این پژوهش نشان داد که ارتباط منفی و معناداری بین عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی و دوره تصدی حسابرسی وجود دارد. در واقع به بیان دیگر می توان گفت هر چه دوره تصدی حسابرسی برای شرکت بیشتر باشد از آنجا که حسابرسی تجربه و شناخت زیادی از شرکت و صاحبکار بدست می آورد و می تواند ضعف های کنترل داخلی و عدم رعایت قوانین و مقررات را به خوبی شناسایی و راهکارهای بهینه را ارائه دهد و در نتیجه با شناخت ریسک های حسابرسی و انتخاب روش های حسابرسی کاراثر و اثر بخش به جمع آوری بیشتر شواهد با اطمینان معقول بپردازند که این امر منجر به کاهش عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی می شود و در نتیجه نقش بازدارنده ای را به همراه خواهد داشت. در این پژوهش همچنین نشان داده شد که پولشویی می تواند چه آثار اقتصادی بر شرکتها داشته باشد، اگرچه ادبیات حرفه ای مربوط به پولشویی، برخی از آثار مخرب پولشویی را بر شمرده است، ولی این پژوهش برای نخستین بار آثار پولشویی را بر واکنش حسابرسان، به ریسک تجاری صاحبکار و در نتیجه بر نقش دوره تصدی حسابرسی نشان دهد. نتایج این پژوهش و پژوهش های انجام شده توسط حبیب و همکاران (۲۰۱۷) همخوانی دارد. از جمله محدودیت های موجود در پژوهش می توان به انتخاب شرکت های عضو نمونه اشاره کرد، با توجه به اینکه تعداد بسیاری از شرکتها دوره تصدی حسابرسی مستقل را به صورت دقیق افشا نمی کند همچنین عواملی چون تعدیلات سنواتی و برخی از بندهای شرط مندرج در گزارش های حسابرسی از جمله عوامل موثر بر ارقام صورتهای مالی است اما به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات لازم، در تحقیق حاضر تعدیلی بابت این ارقام انجام نشد و از این لحاظ یکی از تنگناها و محدودیت های تحقیق به شمار می رود. پژوهش های آتی نیز با توجه به کم بودن تحقیقات در زمینه پولشویی و ارتباط آن با اطلاعات حسابداری پیشنهاد می شود که آثار پولشویی بر سایر اطلاعات حسابداری مورد بررسی قرار بگیرد.

منابع

احمدی نژاد منفرد، مریم. (۱۳۸۸). پولشویی و سیستم مالی شامل آثار اقتصادی اجتماعی، فرهنگی. نشریه توسعه صادرات، ۱۳(۷۸)، ۴۱-۳۸.

ابراهیمی کردلر، علی؛ تحریری، آرش و محمدی، علی (۱۳۹۸)، "عدم رعایت قانون مبارزه با پولشویی و حق الزحمه حسابرسی"، دانش حسابداری، سال دهم تابستان ۱۳۹۸، شماره ۳۹.

آزادی، عباس. (۱۳۸۹). بررسی و تحلیل مبارزه با پولشویی در بورس و اوراق بهادار ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور مرکز تهران.

افلاطونی، عباس. (۱۳۹۶). تجزیه و تحلیل آماری با EViews در تحقیقات حسابداری و مدیریت مالی. تهران. انتشارات ترمه. انارکی، گلناز. (۱۳۹۱). بررسی اثرات مبارزه با پولشویی بر جذب منابع در سیستم بانکی (مطالعه موردی بانک تجارت). پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور تهران.

بنی مهد، بهمن؛ عربی، سیدمهدی؛ حسن پور، شیوا. (۱۳۹۵). پژوهش‌های تجربی و روش‌شناسی در حسابداری. تهران. انتشارات ترمه.

تنانی، محسن. (۱۳۸۹). آزمون عوامل مؤثر بر حق الزحمه حسابرسی. رساله دکتری. دانشگاه تهران.

جامعه حسابداران رسمی ایران (۱۳۹۱). دستورالعمل اجرائی مبارزه با پولشویی توسط حسابرسان.

جزایری، مینا. (۱۳۸۸). پولشویی و مؤسسات مالی. نشر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. مؤسسه عالی بانکداری ایران. حساس یگانه، یحیی؛ حسنی القار، مسعود؛ مرفوع، محمد. (۱۳۹۴). بیش اطمینانی مدیریت و حق الزحمه حسابرسی. فصلنامه علمی-پژوهشی بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۲(۳)، ۳۸۴-۳۶۳.

حساس یگانه، یحیی. (۱۳۸۴). فلسفه حسابرسی. تهران. انتشارات علمی و فرهنگی.

دهقان، حمید. (۱۳۹۲). وظایف حسابرسان در برابر پولشویی و فساد اقتصادی. اولین کنفرانس ملی حسابداری و مدیریت، شیراز، مؤسسه بین‌المللی آموزشی و پژوهشی خوارزمی.

سوری، علی. (۱۳۹۳). اقتصاد سنجی، جلد دوم، تهران، نشر فرهنگ شناسی.

سجادی، سید حسین و مهدی دلفی، (۱۳۹۰) "چرخش اجباری حسابرسان: پی آمدهای متفاوت در شرکتهای کوچک و بزرگ"، مجله حسابدار رسمی، شماره ۱.

عباسی، ابراهیم؛ رومی، محمد صادق. (۱۳۹۷). بررسی نقش دستگاه‌های نظارتی و حسابرسی در قبال قانون مبارزه با پولشویی، دانش حسابرسی، ۱۸(۷۰)، ۲۴۸-۲۲۳.

عباسی نژاد، حسین (۱۳۸۰). اقتصاد سنجی: مبانی و روش‌ها. چاپ اول، تهران؛ انتشارات دانشگاه تهران.

عزیزخانی، مسعود؛ آقابگی، زینب. (۱۳۹۲). بررسی حق الزحمه حسابرسی در حسابرسی نخستین و سنوات آینده دوره تصدی حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. دانش حسابداری، ۱۵(۴)، ۱۲۷-۱۰۵.

کاشانی پور، محمد، مران جوری، مهدی و سید محمد مشعشی، (۱۳۹۱) "بررسی رابطه بین دوره تصدی حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری" دهمین همایش ملی حسابداری ایران، دانشگاه الزهرا، ۳ و ۴ خرداد ماه ۱۳۹۱.

کمیته تدوین استانداردهای حسابرسی (۱۳۹۱). استانداردهای حسابرسی، شماره ۲۰۰، سازمان حسابرسی.

Abbasi, E., Rumi, M.S. (2018). Investigating the role of supervisory and audit devices in relation to the anti money laundering law. *Audit Knowledge*, 18(70), 223-248 [In Persian].

Aflatooni, A. (2017). *Statistical analysis in accounting and financial management by EViews*, Tehran. Terme Publishing [In Persian].

Ahmadinejad Monfared, M. (2009). Money laundering and financial system, including social economics and cultural effects. *Export Development Magazine*, 13(78), 38-41 [In Persian].

Anaraki, G. (2012). Investigating the effects of combating money laundering on the absorb resources in the banking system (Case study of the bank of tejarat). *Master Thesis*, Payam Noor University of Tehran [In Persian].

Arens, A., Loebbecke, J. (2000). *Auditing: An integrated approach*. Upper saddle river, NJ: Prentice Hall.

- Audit standards committee (2012). *Accounting and auditing principles and criteria: Audit Standards*, no.200, Audit Organization [In Persian].
- Azadi, A. (2010). Investigating and analyzing the combating money laundering in Iranian securities and exchange. *Master Thesis*, Payame Noor University of Tehran. [In Persian].
- Azizkhani, M., Aghabeigi, Z. (2014). Audit fees for initial and subsequent engagements: Evidence from firms listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting Knowledge*, 4(15), 105-127 [In Persian].
- BaniMehd, B., Arabi, S.M., Hassanpour, Sh. (2016). *Empirical Research and Methodology in Accounting*, Tehran. Terme Publishing. [In Persian].
- Bell, T.B., Doogar, R., Solomon, I. (2008). Audit labor usage and fees under business risk auditing. *Journal of Accounting Research*, 46(4), 729-760.
- Bell, T.B., Landsman, W.R., Shackelford, D.A. (2001). Auditors' perceived business risk and audit fees: Analysis and evidence. *Journal of Accounting Research*, 39(1), 35-43.
- Carcello, J., Hermanson, D., Neal, T., Riley, R. (2002). Board characteristics and audit fees. *Contemporary Accounting Research*, 19, 365-385.
- Chi Cheng, J. Chi Lu and N. Ting Kuo. (2016). *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*.
- Chen, L., Srinidhi, B., Tsang, A., Yu, W. (2016), Audited financial reporting and voluntary disclosure of corporate social responsibility (CSR). *Reports Journal of Management Accounting Research*, 28(2), 53-76.
- Dehghan, H. (2013). Auditor's tasks against money laundering and economic corruption. *The First National Conference on Accounting and Management, Shiraz, Kharazmi International Institute for Educational and Research* [In Persian].
- Doff, R. (2008). Defining and measuring business risk in uneconomic-capital framework. *The Journal of Risk Finance*, 4(9), 317-333.
- Dowers, K., Palmreuther, S. (2003). Developing an international consensus to combat money laundering and terrorism financing. *Infrastructure and Financial Markets Review*, 1, 1-7.
- Drayton, F.R. (2002). Dirty money, tax and banking: Recent developments concerning mutual legal assistance and money laundering in the Caribbean region and the region's responses. *Journal of Money Laundering Control*, 5(4), 338-344.
- Habib, A., Monzur Hasan, M., Al-Hadi, A. (2017). Money laundering and audit fees. *Accounting and Business*. 4(48), 427-459.
- Hasas Yeganeh, Y. (2005). *Philosophy of Audit*. Tehran: Scientific and cultural publishing [In Persian].
- Hasas Yeganeh, Y., Hasani Alghar, M., Marfou, M. (2015). Managerial overconfidence and audit fees. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 22(3), 363-384 [In Persian].
- Hilary, G., Hui, K.W. (2009). Does religion matter in corporate decision making in America? *Journal of Financial Economics*, 93(3), 455-473.
- Ionesco, L. (2017). Errors and fraud in accounting. the role of external audit in fighting corruption. *Annals of Spiru Haret University. Economic Series*, 17(4), 29-36.
- Iranian association of certified public accountants (2012). *Executive instructions to combat money laundering by auditors* [In Persian].
- Jazayeri, M. (2009). *Money Laundering and Financial Institutions*. Publication of the central bank of the Islamic republic of Iran, Iran banking institute [In Persian].

- Kim, H., Fukukawa, H. (2013). Japan's big 3 firms' response to clients' business risk: greater audit effort or higher audit fees? *International Journal of Auditing*, 17(2), 190-212.
- Koutoupis, A., Tsamis, A. (2009). Risk based internal auditing within Greek banks: A case study approach. *Journal of Management and Governance*, 13(1), 101-130.
- Lyon, J.D., Maher, M.W. (2005). The importance of business risk in setting audit fees: Evidence from cases of client misconduct. *Journal of Accounting Research*, 43, 133-151.
- Li, D (2007). Auditor tenure and accounting conservatism, working paper, Georgia Institute of Technology, august.
- McDowell, J. (2001). The consequences of money laundering and financial crime. Economic Perspectives. *An Electronic Journal of the U.S. Department of State*, 6(2), 6-8.
- Myers, J. N; Myers, L. A and T. C. Omer (2003). Exploring the Term of the Auditor- client Relationship and Quality of Earnings: A case for Mandatory Auditor Rotation? *Accounting Review*, Vol. 64, No. 2, PP. 5573-.
- Moore, D. A and G. Loewenstein (2004). Self-interest, automaticity, and the psychology of conflict of interest, social justice research, Vol. 17, No. 2, pp. 189-202
- McGuire, S.T., Omer, T.C., Sharp, N.Y. (2012). The impact of religion on financial reporting irregularities. *The Accounting Review*, 87 (2), 645-673.
- Mitra, S., Jaggi, B., Al-Hayale, T. (2017). The effect of managerial stock ownership on the relationship between material internal control weaknesses and audit fees. *Review of Accounting and Finance*, 16(2), 239-259.
- Murphy, D., Turek, J. (2016). Audit response to money laundering by financial institutions: An economic perspective. *International Journal of Business and Management Innovation*, 5(2), 60-67.
- Melnik, S.V. (2003). *Accountants' anti-money-laundering responsibilities*. The CPA in Industry.
- Nikkinen, J., Sahlström, P. (2005). Risk in audit pricing: the role of firm specific dimensions of risk. *Advances in International Accounting*, 18, 141-151.
- Pratt, J., Stice, J.D. (1994). The effects of client characteristics on auditor litigation risk judgments, required audit evidence, and recommended audit fees. *The Accounting Review*, 69 (4), 639-656.
- Palmrose, Z. (1999). *Empirical research in auditor litigation: Considerations and data*. Studies in Accounting Research. American Accounting Association, Florida.
- Rajgopal, S., Venkatachalam, M. (2011). Financial reporting quality and idiosyncratic return volatility. *The Journal of Accounting and Economics*, 51, 1-20.
- Ring, A., Sultani, S. (2014). The auditor's role in combating money laundering, Department of business studies, *Master Thesis*, UPPSALA University.
- Simunic, D.A. (1980). The pricing of audit services: theory and evidence. *Journal of Accounting Research*, 18(1), 161-190.
- Sinason, D. H., Jones, J.P. & Shelton, S. W., An Investigation of Auditor and Client Tenure, *American Journal of Business*, 16(2), 31-2001, 33.
- Sonja C., Tajana P. (2018). The significance of assessing money laundering risk as a part of auditing operations. *Athens Journal of Business & Economics*, 4(1), 69-82.
- Souri, A. (2014). *Econometrics*, Volume II, Tehran, Cultural science Publishing [In Persian].
- Spyridon, R., Petros, L., Varvara, V. (2019). An investigation of the fraud risk and fraud scheme methods in Greek commercial banks. *Journal of Money Laundering Control*, 22(1), 53-61.

- Tanani, M. (2010). Examination of factors affecting audit fees. Ph.D Desseration, University of Tehran [In Persian].
- Taylor, M.H., Simon, D.T. (1999). Determinants of audit fees: the importance of litigation disclosure, and regulatory burdens in audit engagement in 20 countries. *The International Journ*